

VOETSTAPPEN in het verleden

1

De dapperste onder de dapperen!

Voor .....

“Ik ben blij dat ik je vriend heb mogen zijn.
Ik zal bij de Goden een goed woordje voor
je doen.”

Jettor (deel 3, pp. 98)

Voorwoord

Heb je wel eens over je verleden nagedacht?
Veel verder terug dan je grootouders!
Juist ja, de prehistorie!
De tijd waaruit geen geschreven bronnen bestaan.
Waar we niets van af weten.

“Er zijn toch voorwerpen in de grond gevonden?”, hoor ik je zeggen.
“Is dat dan niet genoeg?”
Archeologen halen veel artefacten uit de bodem.
Maar die spullen zeggen niets!

Dingen kunnen niet spreken. Wij geven er een betekenis aan. Daar hebben we heel goed over nagedacht, maar of het waar is wat ze er over zeggen?
Ik zou het niet weten!

Hoe denken de mensen in de prehistorie? Wat zijn hun gevoelens? Kenden ze geluk?
Bestond het leven uit een continue zorg voor voedsel?
Werd er veel gelachen? Kenden ze ontspanning?
Werden ze verliefd?
Ik zou het niet weten!

Zo maar een paar vragen waar we geen antwoord op weten. En toch ga ik je die geven. Of ze kloppen?
Ik zou het niet weten!

In dit eerste boek over de belevenissen van Jettor, Ka-rèl, Yolinde en Baldo krijg je een kijkje in een lang vervlogen tijd. Het verhaal speelt tegen het einde van de steentijd. De drie mensen en hun wolfshond staat een lange gevaarlijke tocht te wachten. Zo eentje waarvan het lang niet zeker is, dat je er van terugkeert. Soms wil je ze te hulp schieten, dan weer ben je vertederd of krijg je medelijden. Maar altijd wil je bij ze zijn. Waarom?
Omdat ze misschien jouw voorouders wel zijn.

En ik, de schrijver?
Ik wil weten hoe onze voorouders dachten, voelden en leefden. Waarom? Ik ben in ze geïnteresseerd! En dat hoor jij ook te zijn. Het verleden geeft ons de toekomst. Denk daar maar eens over na!
Maar of het klopt wat ik schrijf?

Oordeel zelf!

Hoofdstukken

Voorwoord	...	...	...	..3
Ongeluksdag	...	...	...	..5
Afscheidsmaal	...	...	...	.13
Godenverhalen	...	...	...	.19
Tussen zonsopkomst en ondergang	...	...	...	.32
Op het nippertje	...	...	...	.53
De redding	...	...	...	.62
De afrekening	...	...	...	.74

bijlagen

Namenregister	...	...	...	.82
De tijd waarin Ka-rèl, Jettor en Yolinde leefden	...	...	...	.86
Archeo-weetjes	...	...	...	.88
Overzicht van de families	...	...	...	.90

Ongeluksdag

De God van het licht weerkaatste in het heldere water. De vroege voorjaarszon deed de hele omgeving bruisen van de activiteit. Dikke hommels waren aan het rondzoemen op zoek naar de eerste bloemen met overheerlijk stuifmeel. De zwaluwen scheerden laag over het water, in volle vlucht maakten ze jacht op allerlei insecten. Zo nu en dan sprong er een vis uit het water om ook een hapje mee te eten.

Vogels tjlpten vrolijk in het rond, op zoek naar een geschikte partner om samen een nestje mee te bouwen.

Van al deze bezigheden had de jongeman geen weet. In zijn bruine, van leer gemaakte broek, stond hij tot aan zijn enkels in het water. De wind speelde zachtjes met zijn lange donkerblonde haar. Ze liet de lokken dwarrelen voor zijn ogen, maar hij verroerde zich niet. Als een reiger zo roerloos, stond hij daar. Zelfs het koele water kon Ka-rèl niet uit zijn concentratie brengen. De jongen van vijftien lentes, was een volleerd visser. Als bewijs voor zijn viskunst gold de inhoud van de rieten mand. Hierin lagen acht levenloze vissen, precies genoeg om de familie van Ka-rèl een heerlijke maaltijd te bezorgen.

Naast zijn voeten stond een stok in de bodem gestoken. Hieraan had hij een dikke vislijn, gemaakt van de darmen van een koe, vastgebonden. Aan de twintig meter lange lijn zat een uit bot gesneden vishaak vastgemaakt. Een stuk vissenkop diende als aas. In het meer moesten enorme joekels van vissen zwemmen. Deze kon je alleen maar met grote stukken aas vangen. De zoon van vader Jandar en moeder Ansha hield in zijn rechterhand een speer. De benen punt was naar beneden gericht. Als er een vis voorbij kwam zwemmen, zou hij toestoten. Door de uitgesneden weerhaakjes aan de speerpunt kon de spartelende vis niet meer los komen. Zo had hij vandaag al zijn vissen gevangen.

Plotseling zag Ka-rèl heel voorzichtig de in het zand gestoken stok bewegen. Een vis had de geur van het aas niet kunnen weerstaan. Maar toch vertrouwde de aaseter het blijkbaar niet helemaal, want ook de tweede keer gaf het maar een klein rukje aan de vislijn.

Ka-rèl bewoog alleen zijn ogen, zijn gevoel wilde hem naar de stok laten grijpen. Maar hij kon zich bedwingen. Elke beweging was nu één teveel. En Ka-rèl wist het!

Het water was zo helder dat de vis, ook al zwom deze twintig meter verder, elke kleine trilling zou waarnemen.

De ruk werd iets heftiger. Het beslissende moment leek te naderen. Zou de vis het aangeboden hapje naar binnen slurpen, of zou deze toch niet lekker genoeg zijn?

Was de God van de jacht Ka-rèl gunstig gestemd? Hij mommelde een paar woordjes en direct daarna werd er met alle macht aan het snoer gerukt. Sneller als de bliksem greep Ka-rèl de stok vast en gaf er een geweldige ruk aan.

Zijn hart sloeg over van blijdschap. Vandaag zou het zijn geluksdag worden! De jongeman voelde het!

Ka-rèl had moeite om te blijven staan. Iets trok hem dieper het water in.

“Als het snoer maar stevig genoeg is!”, wanhoopte hij.

Uit ervaring wist hij dat zo'n koord van in elkaar gedraaide koeiendarmen enorm sterk was. Jandar gebruikte deze immers ook voor zijn pijl en boog. Ka-rèl kon zich niet herinneren dat in al die jaren een dergelijke draad gebroken was. Veel tijd om er over na te denken had hij niet. Ka-rèl probeerde de heftig trekkende vis naar zich toe te halen. Zijn speer hield hij samen met de stok vast. Als de vis dicht genoeg bij was dan zou hij met vaste hand de visspeer werpen. Ka-rèl hoopte dat hij voor die tijd zijn zwaardere speer, die nog op de oever in de grond stond, kon bemachtigen. Hiermee had hij meer kans op succes. Voorlopig voerde hij echter een heftig gevecht in het water en kon hij niet bij het dodelijke wapen komen.

Hoe hij ook trok, de vis kwam geen centimeter dichterbij. Ka-rèl had geen idee wat voor soort het was. Maar sterk was de vis zeker! Het dacht er niet aan om op te geven. De vis scheen de haak stevig in zijn bek hebben. Ondanks alle kracht die het beest zette om los te komen, het hielp niet! De lijn bleef strak staan, net als de onverzettelijke jongen.

De vis veranderde van tactiek. Ze zwom een eindje naar links, uit alle macht trekkend. Dan zwom ze met grote snelheid terug, om vervolgens naar rechts te gaan. Ka-rèl voelde dat hij ging winnen. De vis moest langzamerhand wanhopig worden. Alles wat ze ook probeerde, het hielp gewoon niet. De visser was te bedreven in zijn vak!

Ka-rèl vermoedde dat het een kwestie van tijd zou zijn wanneer hij als overwinnaar uit de strijd zou komen. Hij moest het langer uit zien te houden dan de aan de haak geslagen vis. Vanzelf zou deze zich uitgeput op de rug draaien en naar de kant laten trekken.

“Waf, waf”, klonk het vrolijk.

Zonder zich om te keren wist Ka-rèl wat er achter zijn rug afspeelde. Baldo, de grote wolfshond van Gurt, raakte altijd erg opgewonden als Ka-rèl een prooi ving. De flinke hond, eigenlijk bijna nog een wilde wolf, vergezelde Ka-rèl altijd als hij het dorp verliet om te gaan jagen of vissen. Vanaf zijn achtste jaardag kende hij het dier. Sindsdien waren ze onafscheidelijke maatjes.

“Waar was je nou? Je hebt een heleboel gemist!”

“Woef”, was het antwoord, gevolgd door een enorme plons.

“Weg Baldo, ik heb geen tijd voor spelletjes!”

Ondertussen moest de jongen een glimlach onderdrukken. Hij kon zich maar beter op zijn vis concentreren. Baldo jankte nog een keertje en klom toen op de oever. Zijn lange zwarte vacht schudde hij in een paar keer leeg. Miljoenen druppeltjes water glinsterden in het licht.

Tenslotte vielen ze gezamenlijk in een plas op de grond en stroomden langzaam weer terug naar de rivier.

Ka-rèl zette voorzichtig een stapje achteruit, de vis begon merkbaar vermoeider te worden. Inmiddels zakte de God van het licht al flink. De strijd tussen de jongen en de vis duurde voort. Dan weer kon Ka-rèl een stapje achteruitzetten, dan weer maakte de vis het verloren terrein goed. Vanaf de kant sloeg de grote wolfshond het gevecht gade. Af en toe blafte hij een aanmoediging in de richting van Ka-rèl. Het was maar goed dat zijn grote vriend erbij was. Baldo gaf hem extra kracht. Ook de jongen raakte nu vermoeid. De vis hield het veel langer vol dan de jongeman voor mogelijk had gehouden. De spieren in zijn armen en benen deden zeer, zijn borst ging door het ademen snel op en neer en van zijn hoofd stroomde het zweet in straaltjes de rivier in. Hij dacht zelfs even aan opgeven. Woedend verwierp hij deze nare gedachte!

Wat moest de God van de jacht wel niet van hem denken?

Eerst was deze hem gunstig gezind geweest door de vis te laten bijten en nu dacht hij zelfs aan opgeven! Nee, dat kon niet! Ka-rèl voelde een koele windvlaag over hem heen trekken. Dat moest de Jachtgod zijn!

Nieuwe krachten maakten zich van hem meester. Stapje voor stapje ploeterde hij naar de oever, de vis met zich meetrekkend. Ineens zag Ka-rèl de op het water slaande staart van het beest. Wat was die groot!

Het moest zo'n vis zijn waar hij over gehoord had toen de mannen aan het kampvuur verhalen vertelden over de visvangst. Iedereen had gelachen om Jettor. De steenklopper had verteld over een vis met de lengte van twee volwassen mannen en een bek zo groot, dat een schaap erin kon verdwijnen. Jettor dacht dat de lachende anderen aan het kampvuur hem uitmaakten voor leugenaar, kwaad was hij weggelopen.

Het leek Ka-rèl toe dat hij ook zo'n monster aan de haak geslagen had. Plotseling liet de vis zich voor de eerste keer helemaal zien. Ze was weliswaar een stukje kleiner dan Jettors vis, maar ze was indrukwekkend genoeg om Ka-rèl kippenvel te bezorgen. Als hij dit

prachtexemplaar eens op de wal kon krijgen! De vis had geen schubben, haar kleur was een beetje grijsblauw. Aan de grote bek had ze drie paar baarddraden om de bodem mee af te tasten op zoek naar voedsel.

“O, laat mij dit beest vangen!”, sprak Ka-rèl tot de Jachtgod: “Ik zal een deel aan u offeren. De rest wordt verdeeld onder de bewoners van ons dorp!”

Ineens kon hij zomaar twee meter teruglopen en vlug de wal opstappen. Hij voelde de snuit van Baldo tegen zijn natte been drukken. Alsof zijn kameraad wilde zeggen: “Ik help je, we trekken met z’n tweetjes!”

Nu de vis in het ondiepe gedeelte van de rivier zwom, spatte het water alle kanten op. Een klap met de machtige staart zorgde voor vele waterdruppels op de oever. Langzaam begon Ka-rèl het snoer om zijn linkerarm te draaien. De zware speer stond geduldig in de grond te wachten. Klaar om te grijpen en een einde te maken aan het leven van de machtige bewoner van de rivier.

De weerstand van de vis was definitief gebroken. Ze draaide zich op haar rug, berustend in het onvermijdelijke lot. De kwetsbare witte onderbuik werd zichtbaar. Ka-rèl haalde haar langzaam naar de kant. Nog een manslengte te gaan!

Hij bleef het touw strak houden en pakte vliegensvlug met zijn rechterhand de speer. Ka-rèl mikte nauwkeurig achter de enorme kieuwen van het dier. Het moest in één keer goed gebeuren. Alle geleverde inspanning kon nog steeds in één keer verprutst worden!

Met al zijn kracht wierp hij de speer!

Baldo huilde van opwindning!

Het water veranderde in een woeste zee. De vis leverde een heftige doodstrijd.

Ka-rèl voelde het snoer knappen!

Hij bedacht zich geen moment. Hij wilde zijn vis niet op het laatste moment kwijtraken. Met een geweldige sprong belandde hij naast de vis in de kolkende rivier. Met heel zijn gewicht duwde Ka-rèl de speer dieper in het bloedende vissenlijf.

De staart van de meerval, want zo heet de visensoort tegenwoordig, klapte tegen Ka-rèl aan. Bijna werd hij omvergeslagen.

Ka-rèl voelde diepe bewondering voor de kracht van de vis. Ze was iets bijzonders, hij voelde een beetje spijt in zich opkomen.

Zelfs enkele ogenblikken voor haar dood vocht ze nog met al de energie die in haar zat. Ka-rèl bleef met alles wat hij in zich had op de speer duwen. Daardoor kon hij de vis enigszins in bedwang houden.

Het water kleurde rood, eerst licht en toen felrood. Met het veranderen van de kleur verdween ook de energie om te leven uit de vis. Nog een paar keer haptten de enorme kieuwen wanhopig naar lucht, toen bleef de bek voorgoed open staan. De strijd was voorbij!

“Eeh-la-heeeee!”, galmde het over het water.

Ka-rèl stootte kreten van blijdschap uit. Iedereen zou het moeten horen dat hij zo’n prachtige vis gevangen had. “Jaaaaah!”, schreeuwde de jongen en hij maakte van opwinding een dansje in het water.

“Woef, woef, woef!”, Baldo beantwoordde de vreugdekreten van zijn visvriend. De zwartbruine viervoeter hield zijn dikke staart recht omhoog. Bij iedere blaf verlieten zijn vier poten tegelijk de grond. Het leek net alsof Baldo meedanste.

Indien iemand dit tafereel gezien had, dan zou deze zeker in lachen zijn uitgebarsten.

“Kom Baldo, meehelpen!”, riep Ka-rèl hem lachend toe.

Met zijn hand maakte de jongen een gebaar. De hond reageerde onmiddellijk. Met een plons sprong hij naast Ka-rèl. Voordat deze ook maar iets kon zeggen, trokken de stevige kaken van Baldo al aan de staart van de meerval. De sterke viervoeter trok de enorme vis naar de kant. Vol bewondering keek Ka-rèl naar hem. Hij bofte toch maar met zo’n vriend!

De jongeman greep de meerval ook beet. Hij wilde deze de oever optillen, maar zo gemakkelijk ging dat niet. Zelfs Baldo leek zich verwonderd af te vragen, hoe het mogelijk was dat zulke grote vissen in de rivier konden leven. De meerval had dan wel niet het formaat van de vis van Jettor, maar ze was groot genoeg om wolfshond en mens stil te krijgen. Het lukte Ka-rèl uiteindelijk de vis op het droge te krijgen. Hij trok de zware speer uit het vissenlijf. Tot zijn verwondering was deze nog helemaal heel. De stenen punt van de speer had zo te zien geen enkel krasje!

Jettor had vakwerk geleverd. Hij had de jongen geen beter geschenk voor zijn jaardag kunnen geven. Jettor kwam uit hetzelfde dorp als Ka-rèl en hij was veruit de beste steenklopper in de wijde omgeving. Van jagen had hij totaal geen verstand. Toen hij het verhaal over de enorme meerval vertelde, kon niemand geloven dat juist hij, de man die niet bedreven in het jagen was, zoveel geluk kon hebben.

De sterke speerpunt was gemaakt uit een groot stuk vuursteen, door Jettor verzameld op van één van zijn verre reizen. Urenlang had de steenklopper met een stuk hertengewei splinters van het brok vuursteen geslagen. Vele van zijn dorpsgenoten waren komen kijken en hadden tijden lang geboeid zitten kijken. Met elke slag van de geweiknots vormde zich meer en meer de speerpunt. Tenslotte had Jettor met een kleine klopsteen, de laatste ruwe bewerking uitgevoerd.

Op een speciaal daarvoor bestemd stuk steen, had hij met oneindig veel geduld de punt gladgewreven. De randen werden op dezelfde manier bewerkt. Zo werd de speerpunt vlijmscherp, waardoor ieder dier er mee doorboord kon worden.

Het hout voor de speer was met zorg uitgekozen. Jettor had Jandar gevraagd om speciaal voor hem, een geschikt stuk te zoeken. Tot verbazing van Jandar had Jettor er aan toegevoegd dat het hout niet zo lang als anders moest zijn.

Jandar had een jonge dennenboom ontdekt die precies geschikt was voor het doel.

Dennenhout is flexibel en tegelijk erg sterk. Precies wat een goede speer nodig heeft.

Jettor had een stuk schors van een berkenboom verbrand. Het goedje dat overbleef vermengde hij met fijngemalen houtskool. Zolang de smurrie warm was, bleef het vloeibaar. Hij goot een deel voorzichtig in het door hem gemaakte gat aan het uiteinde van de dennentak. Hij wachtte tot het goedje begon te stijven. Snel drukte hij de speerpunt erin. Toen het geheel afkoelde kwam de punt vast te zitten. Om nog meer stevigheid te verkrijgen, wikkelde hij er natte reepjes jonge berkenbast om. Deze droogden op en niets kon daarna het hout en de punt nog van elkaar scheiden.

Jandar vroeg zich af waarom Jettor een kleinere speer wilde hebben. Hij begreep het niet.

Diverse mannen kwamen het kunstwerk bekijken. Iedereen was vol lof over de geleverde prestatie. Maar waarom had Jettor de speer eigenlijk gemaakt? Hij bezat er al zoveel. Deze was niet echt nodig geweest, bovendien was de steel aan de korte kant!

Bij het horen van zoveel commentaar had Jettor alleen gegrijsd, hij pakte de speer en was gniffelend door de deur van zijn boerderij gegaan.

Op de dag van Ka-rèls jaardag kwam Jettor aanlopen.

“Ik dacht wel dat je vader je niks fatsoenlijks heeft gegeven om mee te jagen!”; sprak hij met een brede glimlach rond zijn mond: “Daarom heb ik iets voor je!”

Hij haalde zijn hand van achter zijn rug vandaan. De ogen van Ka-rèl waren groot geworden. Zo iets moois had hij nog nooit gekregen.

“Je bent nu vijftien lentes en oud genoeg om op de grotere dieren te jagen. Alsjeblieft jongeman. Denk ook eens aan deze waardeloze jager, als je de speer uit een heerlijk stuk eten trekt!”

Glunderend had Ka-rèl de speer met beide handen aangepakt. Met een blik vol ongeloof keek hij beurtelings naar de steenklopper en naar diens arbeid. Met zo iets moois in de hand, moest hij gewoon succes bij het jagen hebben!

Ka-rèl schrok wakker uit zijn gedachten. Het was tijd om te werken. Mijmeren kon altijd later nog wel. Tussen zijn riem en broek had Ka-rèl een vuurstenen mes gestoken. Het stenen handvat was omwikkeld met berkenbast. Zo kon hij zijn handen niet beschadigen. Het mes was van een lang, dun, stuk vuursteen gemaakt. Van de zijanten waren kleine stukjes afgeslagen en aan het eind was naar een punt toe gewerkt.

Hij pakte het mes plechtig vast. Zijn gezicht wendde hij naar de rivier.

“O, God van de jacht en van de rivier. Dank voor deze prachtige vis, wiens ziel ik aan u toevertrouw”.

Deze ceremoniële woorden had hij regelmatig gehoord als hij met de andere mannen op jacht was. Voor de dorpsbewoners was het gebruikelijk, zo vertelden zij hem, dat de ziel van het dode dier bedankt werd. De God van de jacht moest gevraagd worden zich te ontfermen over het beest. De gebruikte woorden waren steeds dezelfde. Voor Ka-rèl echter, was het moment heel speciaal. Voor het eerst sprak hij de woorden.

Hij knielde bij de vis neer. Met een bekwame snee van zijn vlijmscherp mes, opende hij de buik van het dier. Een vloed van bloed en ingewanden stroomde naar buiten. Ka-rèl stak zijn handen naar binnen. Hij was verrast door de warmte die in de vis aanwezig was. Met een ruk trok hij de laatste ingewanden naar buiten.

Hij hield deze omhoog: ”God van de rivier en de jacht. Dank voor al het voedsel, zodat iedereen te eten zal hebben!”

Soepel stond de jonge man op. Hij wierp een deel van de ingewanden in het water. Van alle kanten schoten tientallen visjes op het onverwachte maal af.

Zo deed Ka-rèl wat al zijn voorouders ook gedaan hadden. Die middag werd Ka-rèl man. Hij die in zijn eentje een dergelijk grote vis kon overwinnen, was geen jongen meer. Vanaf nu zouden zijn dorpsgenoten hem zien als een volleerd jager. Het was alleen jammer dat niemand getuige was geweest van het gevecht!

Nou ja, Baldo was er in ieder geval bij geweest!

De wolfshond had hem aangemoedigd en geholpen. Glimlachend keek Ka-rèl naar beneden. Voor zijn voeten deed Baldo zich te goed aan de ingewanden van de meerval. Zijn zwartbruine vacht was verkleurd!

“Als iemand je nu tegen zou komen, dan ..... .

De grote wolfshond stopte abrupt met eten. Voor een momentje verstijfde het sterke lijf, toen ging hij op zijn kont zitten en gooide zijn kop in de nek.

“Haawooooooooiiii, Haawooooooooiiii!”

Luid huilde het dier.

Nog nooit had Ka-rèl een dergelijk klagend geluid gehoord. Al het geluid in de omgeving verstomde. Het leek wel of alle mensen en dieren naar de wolfshond luisterden.

“Haawooooooooiiii, Haawooooooooiiii!”

Het gehuil ging de jongeman door merg en been. Baldo zag er diep ongelukkig uit.

De wolfshond die even daarvoor nog op de oever had staan dansen, was veranderd in een treurend dier.

“Haawooooooooiiii, Haawooooooooiiii!”

“Wat is er Baldo”, vroeg Ka-rèl bezorgt. Hij stak zijn hand uit om zijn vriend door de vacht te aaien en hem op die manier te troosten.

Baldo begon te grommen en ontblootte zijn tanden. Geschrokken trok Ka-rèl zijn hand terug, zo had zijn vriend nog nooit tegen hem gedaan!

Weer klonk het langgerekte gehuil: “Haawooooooooiiii, Haawooooooooiiii!”

Plotseling hoorde Ka-rèl in de verte het geluid herhaald worden. Het leek wel van alle kanten te komen.

Het bos huilde!

Baldo stamde van de wolven af. Het bloed en de gewoontes zaten nog steeds in het dier. Ka-rèl snapte dat er iets ergs gebeurd moest zijn. Maar hoe kon Baldo dat nu weten?

Er was veel in de wereld wat Ka-rèl niet begreep!

Na een laatste keer klagend gejaknt te hebben, lichtte de grote hond zijn achterwerk en ging er als een speer vandoor. Ka-rèl zag hem in volle vaart rennen richting het dorp, zijn poten leken de grond nauwelijks te raken. Zo snel had Ka-rèl zijn vriend nog nooit zien rennen! Het raadsel werd alleen nog maar groter!

Het geluid van de andere wolven stopte direct nadat Baldo vertrokken was. Een mysterieuze stilte daalde neer over de oevers van de rivier. Zelfs geen vogel durfde haar snavel open te doen!

Ka-rèl stond er besluiteloos bij. Dit kon toch niet normaal zijn. De jongeman voelde dat er iets ergs aan de hand moest zijn. Ka-rèl twijfelde, wat moest hij nu gaan doen? Een ogenblik later kreeg hij de duidelijkheid waar hij naar zocht. Een moment waar hij in de rest van zijn leven vaak aan terug zou denken.

“Ka-rèl, Ka-rèl, kom gauw!”, hoorde hij een lieflijke stem achter zich roepen.

Het was Yolinde, de mooie dochter van Jettor. Ze zag er vreselijk ontdaan uit.

“Kom ..... Ka-rèl ..... vlug, ... hè hè .., naar .... het dorp!”. Ze hijgde van de geleverde inspanning. Zo snel als ze kon was ze over de heuvels komen aanrennen om Ka-rèl de ongelukstijd te brengen.

“Het is Gurt, ... zijn ziel heeft ons verlaten!”

Rillingen liepen Ka-rèl over zijn rug, zijn beste vriend dood?

Hij kon zijn oren niet geloven! Het was onmogelijk! Gurt was veel te groot en te sterk om zomaar naar de Goden te gaan!

Yolinde moest zich vergist hebben. Hij pakte haar bij de schouders en keek recht in de diepbruine ogen.

“Zeg dat het niet waar is!”

Hij herkende zijn eigen stem niet. De woorden kwamen zo luid uit zijn mond dat Yolinde er van schrok. Hij kneep, zonder dat Ka-rèl zich ervan bewust was, zo hard in haar armen dat ze het bijna uitschreeuwde van de pijn.

“Het is echt waar Ka-rèl. Gurt is van het dak van zijn boerderij gevallen toen hij probeerde een gat te repareren!”

Ka-rèl voelde dat zijn benen begonnen te trillen. Zijn ogen vulden zich met vocht. Zijn lichaam begon te schokken. Toch niet Gurt!

Nu begreep hij ook waarom Baldo ineens was begonnen te janken. Baldo, de hond van Gurt, had vijlloos aanvoeld dat er iets met zijn baas was gebeurd.

De waarheid drong langzaam tot Ka-rèl door. Maar wat deed hij dan nog hier? Zijn plaats was in het dorp, hij moest bij Gurt zijn!

Zonder nog een woord te zeggen rende hij weg, Yolinde achterlatend.

Normaal gesproken zag Ka-rèl al het moois in de fantastische natuur die zijn dorp omringde.

De heuvels, waarop het eerste gras reeds een onweerstaanbare aantrekkingskracht had op diverse dieren. Het beekje, waar de bevers hun nest hadden. De jongen die voor het eerst van de buitenlucht genoten. Het bos, waarin de bomen zo dicht op elkaar stonden, dat Ka-rèl steeds moest huiveren als hij het donker van de schaduwen betrad.

Maar de jongeman lette vandaag op al dit moois niet. Hij rende maar door! Het was alsof hij door de wind gedragen werd, zo snel liep Ka-rèl!

In de verte zag hij de zes boerderijen van het dorp al. Het duurde dan ook niet lang voordat hij de resterende afstand had afgelegd. Ka-rèl hield bij de omheining van het dorp op met rennen.

Het verbaasde hem dat hij niet buiten adem was. Als hij anders het hele stuk rende, dan ademde hij erg zwaar en duurde het tijden voordat zijn ademhaling weer normaal was. Nu stapte hij het dorp binnen alsof hij geen inspanning geleverd had!

Ka-rèl zag helemaal niemand. De eerste boerderij waar hij voorbij liep, was van Jettor. Hij beende er met ferme passen langs en zag een eindje verderop de menigte staan. Het hele dorp was voor zover Ka-rèl in één oogopslag kon zien, met uitzondering van Yolinde aanwezig. De mensen stonden met hun ruggen naar hem toe. De stilte was ijzig, het bezorgde Ka-rèl wederom rillingen.

Achteraan stonden de kinderen van Eftier en Grada. De dorpsleider was zelf niet te zien. Ka-rèl duwde voorzichtig Gordam, de oudste zoon van Eftier, aan de kant. Verstoord keek Gordam opzij, klaar om commentaar te leveren. Zijn mond sloot zich echter toen hij zag dat het Ka-rèl was. Ze waren ongeveer even oud en kenden elkaar goed. Gordam wist dat Ka-rèl en Gurt hele goede vrienden waren, met een meewarige blik liet hij de jongeman passeren. Toevallig keek Rondia, vrouw van Pondar, achterom. Ka-rèl zag dat haar ogen en wangen nat en rood van het huilen waren. Ze keek hem aan met een blik vol medelijden. Elk sprankje hoop dat Ka-rèl nog in zich had, was nu verdwenen!

Hij baande zich een weg door de zwijgende menigte.

Toen zag hij zijn vriend!

Voor zijn eigen boerderij lag Gurt. Zijn benen lagen half onder zijn lichaam en zijn armen waren uitgespreid. Gurts hoofd lag in een vreemde positie, helemaal gedraaid ten opzichte van zijn lichaam. Zijn lange haren werden alleen door de wind bewogen. Zijn ogen stonden open. Ze staarden levenloos voor zich uit.

“Gurt, Gurt.....”, Ka-rèl barstte in snikken uit. “Waarom.....?”

Tranen stroomden uit zijn ogen. Hij kon zijn emoties niet meer de baas. Wanhopig keek hij om zich heen. Op zoek naar moeder Ansha. Maar hij zag haar niet.

Ka-rèl liep langzaam op Gurt toe. Hij voelde dat er zachtjes een hand op zijn schouder werd gelegd.

“Loop niet verder Ka-rèl!”

Het was dorpsleider Eftier die tegen hem sprak.

“Die wolfshond is niet te vertrouwen! Als je te dicht in de buurt van Gurt komt, dan begint hij te brommen en laat zijn tanden zien. Blijf maar hier staan!”.

Ka-rèl had Baldo totaal niet opgemerkt, zo ontdaan was hij door de aanblik van het levenloze lichaam van zijn vriend. De trouwe wolfshond was naast het lichaam van zijn baas gaan liggen. Het dier had de achterpoten onder zijn lijf getrokken en de voorpoten gestrekt voor zich neergelegd. Hij wilde zijn baas beschermen! De grote groep zou niet aan Gurt komen! “Hij verjoeg ons allemaal en begon daarna het gezicht van Gurt te likken. Toen Gurt geen teken van leven meer gaf, begon de wolfshond zachtjes te janken. Hij legde zich op de grond en heeft zich sindsdien niet meer bewogen.”

Ansha, was naast haar zoon komen staan. Ze wist hoe het verlies van Gurt de jongen aangreep. Ze waren onafscheidelijk geweest!

“Ka-rèl, denk jij dat je de hond weg kunt halen bij het lichaam van Gurt?”, vroeg Eftier.

“We moeten immers beginnen met de voorbereiding van de begrafenis. Onze wet wil dat we vanavond een dodenmaal houden bij het lichaam van Gurt”.

Ka-rèl voelde alle blikken op zich gericht. Hij moest het proberen! Ka-rèl veegde de tranen uit zijn ogen, knikte naar Eftier en liep langzaam op de waakzame hond af.

Baldo zag Ka-rèl naderen. De hond stond in tweestrijd, moest hij nu grommen of moest hij de vriend van zijn baas laten naderen. Hij gromde een beetje. Niet zoals bij de anderen, meer een verlegen brommetje. Ka-rèl zag dat de hond hem herkende, de oren van het dier gingen overeind staan. Ka-rèl deed nog een stapje en knielde toen.

“Ik weet dat je verdriet hebt,” zei hij, met een van emotie trillende stem. “Maar dat heb ik ook, net als iedereen hier. Jouw baas, was onze vriend. En dat zal altijd zo blijven!”

De kalme, geëmotioneerde stem van Ka-rèl had zijn uitwerking. Baldo legde zijn snuit op zijn voorpoten. Met zijn trouwe ogen keek hij omhoog naar de jongeman. Ka-rèl durfde nu naast

de wolfshond te gaan zitten. Zachtjes streek hij door zijn vacht. Ondertussen keek hij naar het levenloze lichaam van Gurt. Weer welden de tranen in zijn ogen.

“Wees voorzichtig”, dacht moeder Ansha in zichzelf. Ze durfde niet meer te kijken naar het tafereel wat zich voor haar ogen afspeelde. Ze wendde haar blik af.

De andere mensen die ademloos stonden toe te kijken, durfden zich niet te verroeren. Bang als ze waren dat de grote wolfshond zich zou bedenken en Ka-rèl wat aan zou doen. Ze hoorden hoe Ka-rèl uitgebreid aan de hond vertelde wat de mensen van plan waren. Hoe ze Gurt in zijn mooiste kleding op een lijkbaar zouden leggen. Ze zouden deze omgeven met mooie spulletjes die later in zijn graf werden gelegd. Maar voor dat het zover was, ging het hele dorp een dodenmaaltijd nuttigen. Verhalen over het leven van de dode zouden er verteld worden. Ka-rèl bleef de hond maar aaien. Opeens voelde hij de grote tong van Baldo zijn hand likken. Alsof hij wilde zeggen: “Ik begrijp het!”

Yolinde maakte zich los uit de menigte, ze liep langzaam maar vastberaden naar voren. Ze stak haar hand uit en Baldo gaf er onmiddellijk een lik over. Nu wist Yolinde dat ze naast het lichaam van Gurt kon gaan zitten.

“Kom Baldo, we gaan!”, sprak Ka-rèl: “We moeten vlees voor het dodenmaal halen!”

Jandar had de woorden van zijn zoon gehoord. Hij was zowel trots als diep onder de indruk van wat hij gezien had.

“Heb jij eten dat waardig genoeg is voor deze speciale gelegenheid, gevangen?”

“Ja vader, de God van de jacht was mij goed gezind. Ik begrijp nu ook waarom!”

De mensen hadden met verbazing het gesprek gevolgd. Ka-rèl moest door de Jachtgod uitgekozen zijn. Wat een enorme eer!

“Ik kan wel wat hulp gebruiken bij het vervoeren van de vis.”

“Ik ga met je mee!”, sprak Gordam.

Vader Jandar keek even naar zijn vrouw. Een knikje van haar deed de grote man besluiten zijn zoon te volgen.

Ka-rèl maakte een handgebaar en de zwartbruine wolfshond met de nog altijd rode bek, reageerde direct. Hij sprong op, keek nog een keer droevig naar het levenloze lichaam van Gurt en liep Ka-rèl achterna.

De menigte liet hen vol respect door.